KNNV afd. Vriezenveen **e.o.**

September 2021 nieuwsbrief nr.10

KNNV vereniging voor veldbiologie Afdeling Vriezenveen

Alle nieuwsbrieven staan ook op onze website

Beste lezer,

Als KNNV afd. Vriezenveen gaan we langzamerhand proberen onze activiteiten weer verder op te starten. Maar ik moet wel zeggen, nog niet meteen op volle kracht, daarvoor zijn de komende maanden nog veel te onzeker ten aanzien van Covid19. Dus wel excursie/wandeling activiteiten in klein verband, met opgave en redelijk dichtbij zodat iedereen zelf naar de startlocatie kan komen.
Ook landschapsbeheer start weer. Daar kan in de buitenlucht in kleine groepjes gewerkt worden en tijdens de sociale momenten is afstand houden goed te doen.

Vanwege die onzekerheid hebben we de uitgave van ons mededelingenblad 't Uitpluizertje ook verder doorgeschoven. In deze nieuwsbrief staan onze activiteiten voor september, per maand bekijken we daarna wat mogelijk is. Zelf vind ik dat de energie om er qua activiteiten flink tegen aan te gaan bij mij nog wel even wat minder is door Corona.

Daarnaast gaan we een uitgestelde jaarvergadering houden, voornamelijk via de mail. Alle leden krijgen in september de stukken van het jaar 2020 digitaal toegestuurd en kunnen daarop binnen een bepaalde tijd reageren (digitaal, mondeling of op papier). De reacties worden opgenomen in het verslag van de vergadering. Gelukkig heeft iemand zich gemeld die zich als kandidaat aanmeldt voor het bestuur en tevens het secretariaat op zich zou willen nemen. Via de agenda kunnen, conform de statuten, tegenkandidaten zich nog melden.

Herman Stevens
Voorzitter KNNV Vriezenveen,

Landschapsbeheer op de Fayersheide

Dinsdag 14 september en dinsdag 28 september 2021.

Om de 14 dagen steken we op dinsdagmorgen de handen uit de mouwen om de natuur te onder steunen. We starten het landschapsbeheer seizoen weer op de Fayersheide waar we onder andere opslag verwijderen in de stukken waar de heide zich al mooi ontwikkeld. Iedereen die een handje wil helpen bij het in stand houden van onze gevarieerde natuur is welkom.

We starten om 9.00 uur op Fayersheide aan de Walstraat bij Vriezenveen.
Er wordt gewerkt tot 12.00 uur. Voor gereedschap, koffie en thee wordt gezorgd.
Meer informatie is te verkrijgen bij Herman Stevens (tel.:0546-563237) of Dick Berkhof (tel.:0546-573016).

Algemene excursie Eerderachterbroek.

Zaterdag 18 September 2021

Al zeventig jaar een beschermd boerenland en zeldzaam voor Nederland. Het is nu grotendeels van Natuurmonumenten waar het voorheen van Baron van Pallandt was. En het krijgt ook de eerste koop van de overige delen van het Ommer Landgoed. Dit unieke kleinschalige kampen- en heide ontginningslandschap met enkele boerderijen wordt zo goed als mogelijk in stand gehouden. Akkers, houtwallen, bosjes en heide. Alles in de geest van de Baron van Pallandt. Als we deze morgen al wandelend over zandpaden en karrensporen gaan lijkt het of de tijd hier heeft stil gestaan. De kleine pareltjes heide die we tegenkomen worden beheerd door de schaapskudde van Scheperij Salland. Het gebied is circa 200 ha groot en is vrij toegankelijk.

We komen zowel loof- als dennenbos tegen en verscholen boerderijen met geel zwarte luiken die zoveel mogelijk natuurlijk worden beheerd. Ook kikkerpoelen zijn hier aanwezig. Deze ochtend kijken wij naar zowel flora als fauna, of anders gezegd: alles wat voor onze ogen en voeten komt en we zien. Dus schroom niet om je op te geven.

We starten om 9:00uur op de parkeerplaats aan de Janmansweg adres: Janmansweg 15, 7683 SG Den Ham
De wandeling zal ongeveer drie uur zijn.
Opgave is nodig: dit omdat wij nog de Corona regelgeving in acht nemen.
Dit kan via een mail aan de Webmaster

Natuurinitiatieven van vrijwilligers in het zonnetje

Op 11 september worden Overijsselse natuurinitiatieven van vrijwilligers in het zonnetje gezet. Ook voor de KNNV Vriezenveen een manier om onze initiatieven en werkzaamheden in het bijzondere Veenschap aan het Hazenpad aan anderen te laten zien.

prachtige heideontwikkeling door het landschapsbeheer

Van 10 tot ca 16uur is er aan het Hazenpad nabij het Veenmuseum aan de Paterswal iemand om te vertellen over het bijzondere werk wat hier verzet wordt.

Ook kunnen er wandelingen (een korte of langere) gemaakt worden door het gebied langs diverse mooie plekjes.
Dit kan wellicht extra vrijwilligers stimuleren te gaan helpen, of te inspireren ergens anders de natuur een handje te helpen

Informatie over andere initiatieven in Overijssel is op de site van NMO Overijssel te vinden via deze link

---

De natuurfotogroep start na de corona pauze ook weer haar activiteiten. De eerstvolgende avond is op maandag 4 oktober met een samenkomst in het gebouwtje van de Kruidentuin.

Er is nog ruimte voor 1 of 2 nieuwe leden dus mocht je graag natuurfoto's maken en samen met ons op een ontspannen manier iets van elkaar te leren kom vrijblijvend een keer een kijkje nemen.

Meer informatie, kijk even op onze website stuur een mail of tel: 0651299105

Noteer ook deze data alvast in je agenda.

Excursies en samenkomsten:
Zaterdag 23 oktober 2021. Paddenstoelen/herfst excursie naar het Zandstuvebos
Zaterdag 13 november 2021. Excursie naar Landgoed Beerze
Zaterdag 18 december 2021. Gezellige midwinter kerstwandeling
Zaterdag 8 januari 2022. Nieuwjaarsborrel
Zaterdag 15 januari 2021. Vogelexcursie naar ???

Landschapsbeheer:
Dinsdag 12 oktober en 26 oktober 2021. Landschapsbeheer Veenschap.
Zaterdag 6 november 2021. Nationale natuurwerkdag met Scouting
Dinsdag 16 november 2021. Landschapsbeheer Veenschap
Dinsdag 30 november en 14 december 2021. Landschapsbeheer Veenschap
Dinsdag 11 januari en dinsdag 25 januari 2022. Landschapsbeheer Veenschap
Dinsdag 8 februari 2022. Beheer faunapassage nabij De Pollen

Natuurlijk allemaal onder voorbehoud van de ontwikkelingen rond de corona

---

Beuken op oude kerkhof zwaar mishandeld

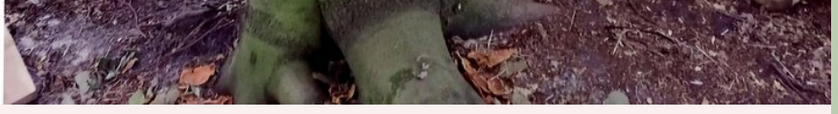

Vakantie tijd !?

Wij worden heel blij van kinderen die buiten spelen en ook die spelen in plantsoen, houtwal of bos. Maar helaas ontaarde dit hier in het verwijderen van grote stukken boomschors van twee mooie beuken op het Oude Kerkhof. Hierdoor zullen deze prachtige bomen onvermijdelijk dood gaan.

Heel erg jammer!

Zichtbaarheid ruilverkaveling van 1955-1968

Naast de oude sportzaal aan de Krijgerstraat in Vriezenveen had je heel even een blik op de recente geschiedenis. In het cunet voor een nieuw aan te leggen stukje weg zag je een patroon van gele en bruine banen. Het zijn ploegsporen van de ruilverkaveling uit de jaren vijftig van de vorige eeuw. Toen dus nog net landbouwgrond, zoals de kaart van 1950 laat zien. Tien jaar later was hier al het huidige stratenplan, en die bebouwing breidt nog steeds uit.

Vers gegraven cunet voor nieuwe weg gezien vanaf de Krijgerstraat

Wäit'ndjerk, de Vriezenveense dialectdichter, schreef het al eens:

't Is nog ageet'nt lange elieën
de öldern kjönt 't nog weet'n
dat 't Vjenne eine stroate ha
dät bleuj'nde beume waaverál
de höffies eer an deen'n.

Karel de Grote

Die ploegsporen zijn het handschrift van Karel de Grote. Dat was namelijk de bijnaam van de enorme ploeg die, getrokken door een paar bulldozers, het oude landschap van Vriezenveen definitief van de kaart veegde. De ploeg staat nu na een paar omzwervingen door Vriezenveen op een sokkel in de nieuwe bufferzone bij Fayersheide. Daar houdt hij het onderstel van een kraan gezelschap, samen symbool voor de vorming van het nieuwe landschap. Die ploegsporen waren
ook duidelijk te zien meteen na de inrichting van deze buffer, waar ook plaatselijk de bouwvoor is afgegraven. Dat strepenpatroon is nu weer begroeid, maar wie er oog voor heeft ziet het in de vegetatie nog steeds terug. Je ziet een duidelijke afwisseling van hogere en lagere banen: een gevolg van de voedselrijkdom in de bodem. De donkere banen zijn voedselrijker dan het gele zand, en daardoor worden de planten op deze banen hoger dan op dat schrale zand!

Diepploegen tijdens de ruilverkaveling (foto: fotoarchief)

Ploegsporen zichtbaar tijdens de inrichting van de buffer in maart 2014

Sporen van de ploeg zichtbaar in de vegetatie augustus 2021

Nature Today: Wildgroei aan dodelijke fiets- en ATB-routes in natuurgebieden

Nederland is wereldberoemd om de fiets. Je kunt in ons land zonder ook maar één fietspad dubbel te rijden, 37.000 kilometer fietsen (bijna de aarde rond). Fietsen is populairder dan ooit en wordt gestimuleerd met de ongebreidelde aanleg van snelfietspaden, e-bike-paden, ATB-tracés en het verharden van onverharde paden in natuurgebieden. RAVON ziet de gevolgen voor de natuur en trekt aan de bel.

Dodelijke paden
Een goed voorbeeld van de problematiek is het ATB-netwerk op de Sallandse Heuvelrug. Jaarlijks telt één vrijwilliger daar vele tientallen doodgereden hazelwormen, zandhagedissen en levendbarende hagedissen. In 2020 waren dat bijna honderd slachtoffers en dat op slechts een deel van het totale ATB-netwerk binnen het gebied.

Dan is er de Cartierheide, waar op jaarbasis tenminste 20 tot 45 doodgefietste gladde slangen worden gevonden, de Stroese heide waar adders worden doodgefietst, en de Schoorlse Duinen met talloze zandhagedisslachtoffers.

Rob Bijlsma publiceerde onlangs in De Levende Natuur een stuk over zijn jarenlange monitoring naar hazelwormslachtoffers in het Drents Friese Wold: een verdubbeling van fietsverkeer leidt ongeveer tot een verdubbeling van hazelwormslachtoffers. Verspreid over het land zijn er legio plekken – in beschermde natuurgebieden – waar deze onnatuurlijke mortaliteit van bekend is.

Reptielen en fietsverkeer
In de jaren ’90 raakte men doordrongen van het feit dat de Nederlandse natuurgebieden te veel doorsneden waren geraakt door autowegen. Dit resulteerde in 2000 in de effectuering van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS; het huidige Natuurnetwerk Nederland) en in 2005 in het Meerjarenplan Ontsnippering (MJPO). Met de ‘rage’ om natuurgebieden op aanzienlijke schaal te plaveien voor fiets- en ATB-recreatie, gebeurt er op kleiner formaat nu feitelijk hetzelfde als destijds.

Inzoomend op reptielen kunnen we constateren dat de belangrijkste leefgebieden, heide en hoogveen, enorm in oppervlakte achteruit zijn gegaan: sinds 1900 met bijna 90 procent. In de restanten ondervinden veel soorten de druk van droogte, stikstof, ongunstig beheer en verstoring. Reptielen zijn daarnaast gevoelig voor landschapsversnippering door bijvoorbeeld wegen.

Simpel gezegd kunnen dieren elkaar niet meer bereiken, met genetische isolatie en kans op inteelt tot gevolg. Als ze dat toch proberen, lopen ze grote kans om overreden te worden. Reptielen kunnen wegen en fietspaden immers niet door de lucht oversteken, maar moeten dat altijd over beton, asfalt of halfverharding doen. Zeker vijf van de zes inheemse reptielensoorten vallen op talloze plaatsen in Nederland ten prooi aan het meedogenloze fietswiel. Soorten als hazelworm en verschillende slangen kunnen zich uiterst moeizaam op gladde ondergronden voortbewegen en sommige reptielen ‘verstijven’ bij naderend verkeer; veelal resulterend in de dood van het diertje.

Wet Natuurbescherming en fietspaden
Ook in de kustduinen, in dit geval Solleveld (Zuid-Holland) zijn en worden nog steeds nieuwe fietspaden aangelegd in onaangetast duin en leefgebied van onder andere de zandhagedis
Ook in de kustduinen, in dit geval Solleveld (Zuid-Holland) zijn en worden nog steeds nieuwe fietspaden aangelegd in onaangetast duin en leefgebied van onder andere de zandhagedis
(Bron: Richard Struijk)

Door gebrek aan adequaat vooronderzoek en kennis en wellicht ook het lef om negatieve uitkomsten aan opdrachtgevers te rapporteren, resulteert de natuurtoetsing doorgaans in de stellingname dat 'de duurzame staat van instandhouding niet in het geding komt'. Vrij vertaald: ondanks dat door een ingreep waarschijnlijk of zeker schade zal optreden aan soorten, zullen deze niet uitsterven als gevolg van deze ingreep.

Echter, de populatiegrootte en duurzame staat van instandhouding worden nimmer bepaald; dat is immers ingewikkeld, tijdrovend en kostbaar. Bovendien worden uiterst zinvolle mitigatievormen, die overrijding nagenoeg kunnen uitsluiten, vaak vanwege financiële motieven weggewuifd. Sec genomen zouden we kunnen stellen dat – met dit principe van staat van instandhouding – we ook grote delen van de duinen kunnen afschrijven voor de zandhagedis, omdat er soms wel duizenden leven. Voor een duurzame populatie zijn dat er meer dan genoeg en dus kan het 'surplus' ten faveure van recreatieve en economische belangen probleemloos worden opgeofferd.

Het 3,5 meter brede nieuwe fietspad door Natura2000-gebied het Bargerveen (Drenthe), leefgebied van onder andere adder en levendbarende hagedis (Bron: Maarten Gilbert)

Met een dergelijke (opportunistische) interpretatie wordt de Wet Natuurbescherming niet gebruikt om natuur te beschermen (what's in a name), maar om te toetsen hoeveel natuur je kan schaden of weghalen, zonder dat een soort volledig omvalt. En zo takelt de natuur steeds verder af.

Dit balanceren op grenswaarden volstaat volstrekt niet, zeker niet in tijden waarin de natuur jaarlijks en in toenemende mate wordt geconfronteerd met calamiteiten zoals droogte, natuurbranden en ziekten. Robuuste populaties, aaneengesloten leefgebieden zonder verstoring en onnatuurlijke mortaliteit, dát is waar het in natuurgebieden om moet gaan; daarvoor zijn ze bedoeld!

(Foto van de dode jonge adder op het Katerjanspad fietspad bij de Engbertsdijksvenen genomen 29 okt.2019 Herman Stevens)

Druk op natuurbeheerders

RAVON krijgt zo nu en dan de vraag hoeveel (zwaar) beschermde reptielen er op fiets- en ATB-routes kunnen worden doodgereden, zonder dat het de populatie schaadt. Van natuurbeheerders, nota bene. Hoewel óók de natuurbeheerders die wij spreken dergelijke ontwikkelingen onwenselijk vinden, schikt men zich er uiteindelijk vaak wel in. De druk vanuit overheden is groot en terreinbeheerders hebben geen behoefte om eindeloos te handhaven op illegale ATB-recreatie, waardoor deze dan wordt gedoogd of gelegaliseerd.

Stop het terugdringen van de natuur in natuurgebieden
Het is pijnlijk om te zien hoe de natuur nog verder wordt teruggedrongen, zelfs in natuurgebieden. De wildgroei aan fiets- en ATB-paden baart ons oprecht grote zorgen. En de recreatieve ontwikkelingen staan ook niet bepaald stil: e-choppers/electrische scooters hebben hun intrede op de Veluwe al gedaan en in de advertenties prijken de scooters met hun brede banden volop in heidegebieden.

Overheden en terreinbeherende organisaties zouden niet langer concessies moeten doen aan de kwaliteit van de natuur in hun natuurgebieden; de druk door de enorme afname aan oppervlakte en kwaliteit is al enorm en de toekomst van veel soorten is daarmee al onzeker.

Stoppen met de aanleg van nieuwe en het verbreden of verharden van bestaande (halfverharde) paden en een fikse inkrimping en/of verlegging van ATB-tracés en fietspaden is zeer wenselijk. Genieten van de natuur mag zeker, maar niet ten koste van die natuur.

RAVON roept terreinbeheerders en overheden daarom nadrukkelijk op om met veel meer zorg na te denken over aanleg en 'opwaardering' van fietspaden in hun natuurgebieden en daarbij speciale aandacht te besteden aan de kwetsbare kruipende fauna.

Bron: Narure today

De natuur heeft altijd gelijk

Inzaaien van akkerranden en bermen is een hype die steeds grotere vormen aanneemt. FLORON maakt zich zorgen over de ‘maakbaarheid’ van de natuur. Met een speciaal themanummer van het tijdschrift PLANTEN besteden ze hier aandacht aan.

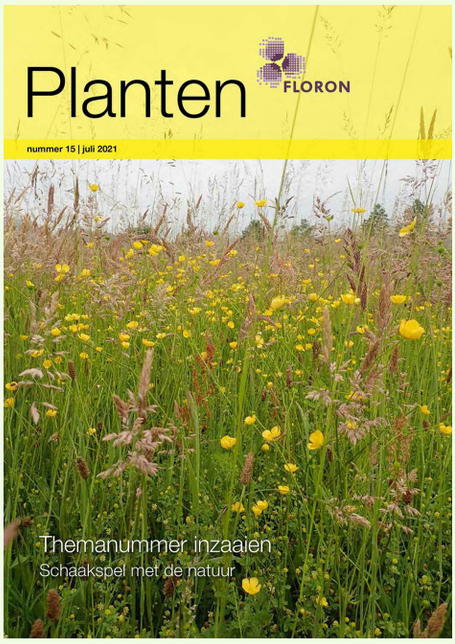

En zaaien? Niet doen. De natuur heeft altijd gelijk, neem die zoals die komt. Als het beheer goed is, hoeft zaaien niet, als het beheer slecht is, helpt het niet.

Tekst: FLORON Column: Willem Drok

Bron: Nature Today

Download het 'Themanummer inzaaien Schaakspel met de natuur' (pdf: 3,1 MB)

Inzaaien, Schaakspel met de natuur

Om de achteruitgang van de biodiversiteit te keren wordt er massaal actie ondernomen. Het toepassen van kant en klare zaadmengsels of zaadbommen is daarbij favoriet. Ze bieden ‘instant’ stuifmeel en nectar voor onze afnemende bijen en vlinders. Maar het draagt niet bij aan het behoud van onze wilde planten. FLORON is van mening dat we terughoudend moeten zijn met inzaaien en schreef een handreiking met beslisschema. Het is hartverwarmend dat lokale overheden en bewoners actief willen bijdragen aan het behoud van de biodiversiteit in hun woonomgeving. Inzaaien van bloemenmengsels om bijen en vlinders te helpen wordt gezien als een snelle en makkelijke manier om de verarmde natuur een handje te helpen.

Dergelijke ingezaaide stroken degraderen onze wilde bloemen echter tot “nectar” mix. Zo vergeten we niet alleen dat insecten meer dan nectar nodig hebben, maar we doen ook de lokale wilde planten tekort. Die maken evengoed deel uit van ons natuurlijk erfgoed als insecten. Het is wenselijk dat er kwaliteitsnormen voor het toepassen van zaadmengsels worden opgesteld. Vlinder- en bijenmengsels – vaak inclusief zaden van planten die van nature niet in Nederland voorkomen (exoten) of in een samenstelling die je nergens in het wild zult tegenkomen - mogen nu gewoon op grote schaal worden toegepast. Het inzaaien van deze bloemenmengsels pakt bovendien niet het échte probleem aan van de afnemende bloemrijkdom in het buitengebied, die aan de basis staat van de afname van insecten. Door een overschot aan stikstof of door klepelbeheer zijn veel vegetaties verarmd. Bloemen zijn verdwenen en enkele hoog opgaande grassen en ruigtekruiden domineren.

Door in te zetten op ecologisch beheer kunnen we - op termijn - debloemrijkdom herstellen. Zeker in het buitengebied komen nog bermvegetaties voor met een voor de streek kenmerkende soortensamenstelling. Schrale bermen met Hondsviooltje of Blauwe knoop, of bomenrijen met een ondergroei van Havikskruiden en Hengel. Wie in zulke gebieden écht iets wil doen voor de biodiversiteit, kan het best goed ecologisch beheer voeren dat gericht is op behoud van de nog aanwezige flora en fauna. Het is verleidelijk om de vegetatie een ‘bloemrijke’ start te geven door het inzaaien van een zaadmengsel.

Om meerdere redenen is dat niet wenselijk.
1. Veel van de ingezaaide soorten overleven het niet op hun nieuwe – nog te voedselrijke – adoptielocatie. Na een paar jaar resteren alleen de meest concurrentiekrachtige soorten (zie artikel blz. 14-15 van het thema nummer).
2. Door in te zaaien geef je inheemse planten geen tijd om zich op natuurlijke wijze door het landschap te bewegen en zich vanuit de zaadbank of vanuit aangrenzende gebieden te vestigen.

HYPERICUM (Hypericum canadense)

In het julinummer van deze Nieuwsbrief van de KNNV schreef Hermjan Roep een zeer lezenswaardig artikel over het Canadees hertshooi in ‘de Koele’ van Bruinehaar. Nu is deze superzeldzame soort een paar weken geleden ook gevonden in ‘ons eigen’ Engbertsdijksvenen, alle reden om er nog maar een keer aandacht aan te schenken. We hebben het hier immers wel over één van de meest zeldzame soorten van niet alleen ons land, maar zelfs van Europa! Dat zeldzame gaat dan op voor het aantal groeiplaatsen: op die paar plaatsen staat het dan vaak wel in grote aantallen.
De wetenschappelijke naam van de soort is Hypericum canadense. Hypericum is ook de naam van de nieuwsbrief van de Floristische werkgroep Twente en Floron Twente. Een artikel van de Oldenzaalse florist Jacques Bielen in hun tot dan (2003) naamloze Nieuwsbrief bracht de redactie op het idee deze voortaan HYPERICUM te noemen. Van de 9 inheemse taxa van dit geslacht komen er namelijk 7 in Twente voor; een daarvan is zelfs tot Twente beperkt: onze Canadees.

Jacques Bielen schrijft hierover: *Canadees hertshooi (Hypericum canadense L.) Deze soort is ook uiterst zeldzaam. Het is een opmerkelijke soort die voor het eerst (op het vasteland van Europa) in 1909 door Lako bij Harbrinkhoek werd verzameld. Lako heeft de soort toen niet op naam gebracht. In de jaren dertig werd de plant op diverse plaatsen in de omgeving van Almelo vastgesteld. In 1975 en in 1979 werd zij nog aangetroffen in twee verschillende uurhokken, dus in minstens twee populaties. Op dit moment is er slechts één zekere groeiplaats en dat is meteen de enige op het vasteland van Europa. In Ierland zijn nog twee streken waar zich een aantal groeiplaatsen bevindt, maar overigens moeten we de soort zoeken in Noord-Amerika. Er zijn nog enige recente meldingen van nieuwe groeiplaatsen. Van beide groeiplaatsen is de soort voor zover mij bekend inmiddels weer verdwenen. Het kwetsbaar gelegen terreintje waar de soort nu nog staat, wordt beheerd door Staatsbosbeheer en is daarmee in goede handen.*

Het terreintje wat hier bedoeld wordt viel onder de inboedel van Noordoost Twente van Staatsbosbeheer, waar ik in 1983 te werk werd gesteld. Het is de Mekkelenberg bij Harbrinkhoek. Daardoor kwam ik er ook af en toe, in één van de meest bizarre natuurreservaten die je je maar kunt voorstellen. Het is het restant van een oude zandwinning, gedeeltelijk dichtgegooid teneinde er een uitbreiding van de naastgelegen timmerfabriek mogelijk te maken. Aan één kant werd het dan ook gedomineerd door de hoge fabriekswand. Rondom was het afgezet met een hoge afrastering, waar de plaatselijke jeugd net zo makkelijk steeds weer een opening in knipte. Vooral om te vissen: na één van de laatste echte winters moest Staatsbosbeheer er vele dode karpers afvoeren, formaat klein biggetje. Maar ook andere activiteiten vonden er plaats: bij mijn allereerste bezoek trof ik een klaaglijk roepend vrouwtje Goudvink in een kooitje, naast een vanginstallatie. De Goudvink heb ik meteen maar losgelaten.
Naast de plas was er dus de groeiplaats van het Canadees hertshooi. Daar moest wel op gezette tijd aan gewerkt worden, ook hier leidt nietsdoen al snel naar het dichtgroeien met houtopslag. Maar na rooien en kleinschalig plaggen kwam het hertshooi steeds trouw terug, op maar een paar vierkante meter. De beide andere vindplaatsen waar Jacques Bielen over schrijft, daarvan was er één waar ik ook regelmatig kwam, namelijk het bekende brongebiedje van het Dal van de Mosbeek, waar zoveel andere bijzondere soorten gevonden worden. Maar dat het Canadees hertshooi daar op zou duiken, zo ver van de bekende groeiplaats, was wel heel apart. Ik heb zelf wel eens gedacht daar ongemerkt medeplichtig aan te zijn geweest: zoveel mensen zijn er niet die zowel in Mekkelenberg bij Harbrinkhoek als in het brongebiedje kwamen. Je zou haast denken aan transport van zaden via de schoenzool of broekspijp. Maar die vraag is niet meer interessant, het was daar geen blijvertje

Daarna kwam de soort totaal onverwacht weer tevoorschijn op een heel andere plaats, en hoe! In de Lemselermaten bij Weerselo mocht ik een binnen het reservaat gelegen stuk voormalige weide laten inrichten. Daarvoor werd door afgraven van de bouwvoor zo secuur mogelijk het oude maaiveld van voor de ontginning weer aan het licht gebracht. Dat heeft in de jaren erna gezorgd voor een schitterend ouderwets orchideeënrijk hooiland. Op een paar plaatsen waar de bodem wat dieper was afgegraven, bleef het veel kaler, ook omdat hier in de winter water op bleef staan.

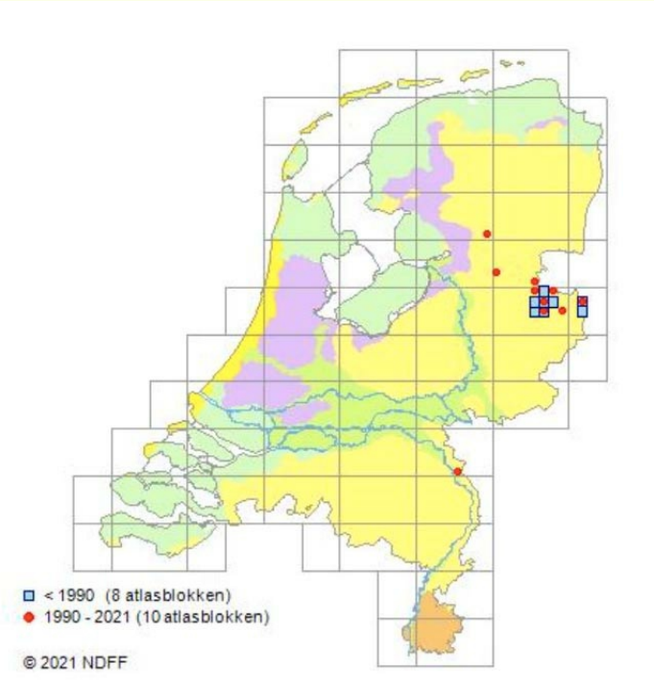

Dit soort plekken hadden de speciale aandacht van Staatsbosbeheer vrijwilliger Gerben Winkel, ook uit Oldenzaal, met veel oog voor het kleine en nietige. Hij heeft zichzelf gespecialiseerd in de pioniers onder de paddenstoelen, en dan vooral die welke zich op kale bodems thuis voelen. Bij dit kruipwerk stuitte hij dus ook op een nietig plantje, dat daar over vele vierkante meters voorkwam: het Canadees hertshooi dus! Een paar jaar later herhaalde hij het nog eens op een ander net ingericht perceel, hier met maar enkele exemplaren, en van tijdelijke aard. Terzijde: hij was ook degene die de eerste Tijgerspin voor Twente vond, ook in Lemselermaten.

Maar dan: de volgende vondst, door deelnemers aan een KNNV-kamp in 2006 bij Erve de Meester in Bruinehaar. Eén van de deelnemers was KNNV-er Henk Eggelte, samensteller van de veel gebruikte Veldgids Nederlandse Flora. Helaas al overleden, maar zijn gids wordt nog steeds heel veel gebruikt. Hij determineerde ook het hertshooi van de Koele met zijn eigen gids, maar zag dat de soort op maar twee plekken in ons land voorkwam. Dan zal dit wel wat anders zijn was de eerste gedachte, zeker omdat de soort hier zoveel groeide dat de bodem er plaatselijk rood van kleurde. Ik hoorde van deze vondst bij een andere excursie van deze groep, en ging er meteen met hen kijken. Heel sceptisch, en eerst nog twijfelend, want nog nooit zoveel en zo fors gezien! Maar het klopte dus wel, en hier houdt ze nog steeds stand. Zie het verhaal van HermJan Roep. Deze groeiplaats is later bezocht door, ook al wijlen, René van Moorsel van het Rijksherbarium. Hij had de plant nog nooit anders gezien dan plat, gedroogd in een herbarium. Van hem is de recente omschrijving uit 2014 voor de Verspreidingsatlas van Floron, met de groeiplaats in de Koele als voorbeeld.

Canadees hertshooi geeft de voorkeur aan open, zonnige, 's winters vaak ondiep onder water staande, voedselarme, zure, venige of lemige zandgrond. Ze groeit langs heidevennen, in vochtige karrensporen en langs zandpaden. Ze behoort tot een sectie binnen het geslacht met een Noord-Amerikaanse verspreiding en is thuis in de koel-gematigde streken in het oostelijke deel daarvan. De plant is in Europa alleen vertegenwoordigd in Ierland en Nederland, hoe de oversteek naar Europa verlopen is blijft onduidelijk, transport met zwervende watervogels wordt gesuggereerd. De pionier is ingeburgerd tussen 1900 en 1924, na een ware explosie in de jaren 30 van die eeuw is de soort weer sterk afgenomen door de ontginning van natte heidevelden en het asfalteren van zandpaden en karrensporen. Dit Hertshooi is zeer zelden in Twente. De zaden worden makkelijk verspreid en vermoedelijk door menselijke activiteit is de plant weer op een aantal plaatsen terecht gekomen. De soort staat tegenwoordig vooral in afzandingen en langs zandwegen en paden.

En dan is er nu dus die heel recente vondst in Engbertsdijksvenen! Nu door Ron Poot, ooit afgestudeerd op vegetatiekunde, en fotograaf met heel veel aandacht voor natuur en milieu. En ook weer iemand met veel aandacht voor het kleine, als mossen en paddenstoelen, dus ook veelal met de neus aan de grond. Dat is voor de groeiplaats in Engbertsdijksvenen ook wel nodig: het plantje staat daar heel nietig te wezen met zijn kleine gele bloempjes tussen vooral veel Tormentil. Ook met kleine gele bloemen, al zijn die vergeleken met het Canadees hertshooi al wel heel groot. De meeste plantjes op de vindplaats, hier op natte plaatsen langs een zandweg, halen met moeite de hoogte van de Kleine zonnedauw waar ze soms samen mee staan. En daar hebben we meteen de donkere wolken voor deze groeiplaats te pakken: deze paden staan op de bestekken voor de herinrichting van Engbertsdijksvenen. Ze zullen worden opgehoogd en verbreed om de waterhuishouding voor het veen voor de verre toekomst te stabiliseren. De vondst is dan ook net op tijd, om naar een alternatief uit te kijken. De soort is bijzonder genoeg om er moeite voor te doen ze te behouden. Ooit zullen ze zeker wel onbedoeld geholpen zijn door het steken en transporteren via plaggen of leem. Dat zal nu dus met voorbedachten rade gaan gebeuren, er word uitgekeken naar geschikte plekken in de naaste omgeving. Die transplantatie hoeft dan niet zo omzichtig te gebeuren als met andere zeldzame soorten wel wordt gedaan als hun voortbestaan in het gedrang komt. Sterker nog: Canadees hertshooi lijkt voor het bestaan juist wel blij met een beetje dynamiek! In de Koele zie je ze heel vitaal staan naast de sporen van crossmotoren. Dat zet het beheer van de jaren geleden nog enige groeiplaats op de Mekkelenberg in heel ander licht: daar kregen de plagstroken zelfs een kleine afzetting met draad, om de fietscrossende jeugd eruit te houden… Aan de ene kant best lekker om eens een keer een bijzondere soort te hebben die wel wat kan hebben, aan de andere kant een raadsel waarom ze dan zo zeldzaam is. Een ding lijkt wel zeker: daar waar ze staat is ze tot nu toe vast en zeker niet met opzet terechtgekomen. Het is op zich zo onaanzienlijk dat ze niet mag rekenen opgenomen te worden in wat voor zadenmengsel dan ook. Maar karakter, dat heeft het: waar ze willen groeien moet alles voor hen kloppen. Deze Canadees verdient de diepe buiging die de vinder nodig heeft voor een kennismaking.

Geert Euverman, augustus 2021

Nieuwsbrief (25) van de FLORISTISCHE WERKGROEP TWENTE en FLORON TWENTE

verslag van de kampeervakantie 29 aug tot 2 sept 2006 Bruinehaar

Oeverzwaluwwand Oosterweilanden

Ondanks een moeilijke start is de oeverwand dit jaar door zeker 10 paar oeverzwaluwen gebruikt. Regelmatig kon je zeker 30 zwaluwen voor de wand zien foerageren. Alleen de oostwand is gebruikt terwijl de westwand vooral vol gegroeid is met planten. Ruim voor het komende seizoen zullen we met een aantal vrijwilligers de gaten gaan schoonmaken.

Helemaal schoon.

Dankzij een aantal vrijwilligers word het steeds schoner in Twenterand. In 2021 is al lopend en fietsend meer dan 1000km afgelegt en zerfvuil verwijderd. Een geweldige prestatie waar we trots op kunnen zijn.

Wil je ook helpen zet de app op je telefoon en geef je hier op en wij zorgen voor een grijper, veiligheidshesje en handschoenen.

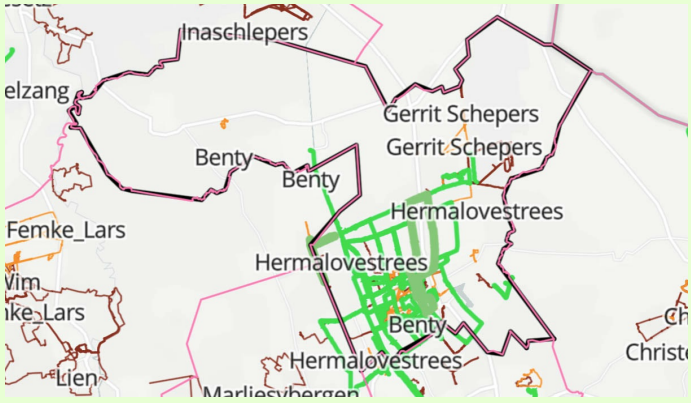

Twenterand

Totaal 29 augustus	Totaal augustus	Totaal 2021
0 km	244 km	1057 km

www.helemaalgroen.nl

Download de gratis app!

Bloeiende heide van de Engbertsdijksvenen (21 augustus 2021 Gerrit Schepers)

HOOGVEENHERSTEL

Engbertsdijksvenen

In en om de Engbertsdijksvenen staat de komende tijd nog veel te gebeuren. Om op de hoogte te kunnen blijven is een speciale website beschikbaar. Bekijk de site via deze link

Heeft u iets bijzonders gezien en wilt u dit delen met de lezers van de nieuwsbrief? Stuur dan een kort bericht met evt. een foto (jpeg) als aparte bijlage naar de redactie
Dat kan via het mailadres: vriezenveen.knnv@gmail.com

Deze nieuwsbrief van de KNNV Vriezenveen komt 1 keer per maand uit of als er iets bijzonders te melden is. Mocht je deze gratis nieuwsbrief doorgestuurd krijgen aarzel niet je zelf vrijblijvend op te geven zodat je hem zelf ook krijgt.
Dat kan via deze link of maak gebruik van de QR code hiernaast.

De KNNV afdeling Vriezenveen kent zowel KNNV-leden als excursieleden/donateurs. Ze organiseert jaarlijks wandelingen, landschap-, planten-, vogel-, insecten- en paddenstoelenexcuries. Verder worden lezingen gehouden. De afdeling doet inventarisatiewerk en verwerkt de gegevens in rapporten.
De afdeling heeft werkgroepen voor: vogels, natuurbescherming, landschapsbeheer, “Vriezenveen schoon", natuurfotogroep -en "Educatieve Kruidentuin". De laatste is gelegen achter sportcentrum De Stamper te Vriezenveen-Midden. En er is nog een Natuurjongeren programma voor de jeugd van ca. 11 tot 16 jaar.

link naar onze site: vriezenveen.knnv.nl

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}.• Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich hier afmelden. • U kunt ook uw gegevens inzien en wijzigen. • Voor een goede ontvangst voegt u webmaster@vriezenveen.knnv.nl toe aan uw adresboek.

Laposta